

seguit, un equivalent de l'anglès, com aques- galdes del camp de Tarragona—, com aques- la tradició oral minso-literària de la qual, en el nostre llibre d'avui, *La vella de Bheara* i altres contes populars irlandesos —això sí: molt ben traduïts per Anna-Maria Corredo- rí—, en reben una mostra més que significati- va. Posats a fer, la veritat, jo hauria animat l'editor a fer un recull de les rondalles mallor- quines recollides per Moll i editades per ell mateix, que són d'allò més amenes i tenen, entre altres virtuts, la d'amar encapçalades amb una fórmula que va despertar l'admiració fins i tot del lingüista Roman Jakobson: "Això era i no era..."

A la col·lecció de contes irlandesos d'avui la cosa va de tota altra manera, perquè la majoria d'ells es tanquen amb aquests emun- ciats: "Es una bona història", "I és una història certa". Realment, un país que consi- dera el conte —el gènere més fantàstic de tots i el més elemental— com una "història certa" demostra posseir una visió més que errada del que és, ha estat i serà tota la vida la literatura: mentides ben explicades, aventu- ra axí, com és sabut d'ençà que ci uttersu- ristic és construït pel periodisme.

Tal com llegim en un capítol dedicat a la literatura irlandesa del volum II de la presti- giosa *Histoire des littératures* de la Bibliothè- que de la Pléiade, dirigida per Raymond Queneau: "El moviment romàntic i el nacio- nalisme polític que el va acompanyar van aportar a la literatura gaelica una revifalla, i a Irlanda, gràcies al suport dels poders públics, han estat receditats recentment nom- broses novel·les, narracions, contes i obres d'allò més diverses, més o menys inspirades en els models anglesos o continentals, però reflectint tannateix una ànima i una filoso- fia pròpiament gaelica. És poc probable, fet i fet, que la llengua gaelica pugui, malgrat aquestes encoratjaments oficials, mantenir-se molt de temps com a llengua parlada, i aquestes esforços corajosos per succeir una nova literatura en un país que ha conegut el naixement, la florida i la decadència d'una gran literatura medieval semblen abocats al fracàs". Com que això va ser escrit ja fa uns

en anglès: així John Millington Synge, Wi- lliam Butler Yeats, Bernard Shaw o, el més eminent de tots, el ja esmentat James Joyce. En aquella famosa entrada de 1912 con- tinguda als seus *Diaris*, Kafka no feia sinó lloances de les literatures "petites" (Kleine Literaturen), assegurant-los prosperitat i molta supervivència. No hi ha dubte que aquest ha estat el cas de la literatura treca, i també el de la literatura catalana, per exem- ple; però això mateix no es pot dir de cap manera de la literatura irlandesa en llengua nacional. Nosaltes, és clar van ser els amos de la Mediterrània durant quasi un segle de l'Edat Mitjana, i ben sobirans durant una colla de centúries modernes. Els irlandesos, pobres, per culpa de les invasions anglonor- mandes de tota la vida —com els occitans per culpa d'una llarga sèrie de dinasties hos- tiles i centralistes, que van de Francesc I fins al general De Gaulle, passant per Lluís XVI i per Napoleó— es van quedar primer sense patates —que ja és quedar-se en la inòpia—,

# Memòries d'un metge poeta

JOAN DANIEL BEZSONOFF

## Verd paradís (dos volums)

Max Roqueta.  
Traducció de Jaume Figueras i Trull  
Galerada  
Barcelona, 2006. 296 i 384 pàgines

**E**n els fons, per ser un gran escriptor només cal haver cursat estudis de Medicina. Al segle XX, els profes- sors van colonitzar la literatura però els metges riuen per sota el nas. Ho atesten a França els doctors François Ra- belais, Georges Duhamel, Paul Reverdy i, sobretot, el doctor Destouches, que escri- via sota el pseudònim de Céline.

Els metges anglesos tenen el creador d'un mite, Sir Arthur Conan Doyle. Els russos, Txékhov; els catalans, Llorenç Vi- lalonga, Bernat Metge potsen... i els oc- citans, el doctor Max Roqueta. Jaume Figueras i Trull acaba de publicar la

traducció de dos volums de *Verd Paradís*. Una obra immensa, ingent. Fa 40 anys, Joan Triadú va escriure que calia traduir urgentment al català aquesta obra mes- tra. Amb un cert retard han escoltat el seu consell. Aquest llibre és una ampliació genial d'un vers de Baudelaire en el poema *Moesta et errabunda*: "Mais le vert paradis des amours enfantines".

El tema de la infància, pintada com una Arcàdia ensorrada, constitueix un tòpic de la literatura occitana. De les *Mémoires e raconte*, de Frederic Mistral, passant per la *Vido d'enfant de la memoria*, Bonnet, *Las vias priondas de la memoria*, de Marcèla Delpastre, a *Li camins de la saba*, de Robert Lafont, la literatura del país veí (parlo d'Occitània, esclar) pot interpretar-se com una exploració de l'Arcàdia mítica. Ara bé, Max Roqueta s'enfila molt més enllà dels tòpics del Fel-

bringe, de les anèdotes gustoses i dels retrats impagables de la seva gent. Un relat com *Lo secret de l'erba* es presenta com una anàlisi arran de terra d'Arge- liens, el seu poble. Amb la mirada d'un infant, l'autor descriu totes les bestioles, tots els matisos del verd. A partir d'aques- ta visió microscòpica accedeix, com Mis- tral, a l'universal.

La seva prosa, que s'ha d'assaborir a poc a poc, com poesia, s'il·lumina amb figuracions com aquesta descripció de la desesperança d'un grill: "E dins sa gàbia ont vestí mai de cèl que per lo tranc de son ostal, lo paure el devia can- tar, sus la peira fresca d'una finestra, per breçar d'un sòmi de luna lo sòm de son mestre crudel" ("I de la gàbia estant, des d'on veia més de cel que no pel forat de casa seva, el pobre havia de cantar, sobre la pedra freda d'un ampit de finestra, per

a bressolar amb un sòmi de lluna la dormida del seu amo cruel"). Citem el text original i la versió catalana del pro- fessor Jaume Figueras. Apòstol de l'occità, Figueras ha insistit per incorpo- rar el text original a la fi dels dos volums. Hem d'agrar la feina feta, la modestia de l'erudit que no dubta a exposar-se a les crítiques.

La seva traducció em pareix a vegades massa explícita. En la cita precedent, per exemple, jo hauria traduït "peira fresca" per "pedra fresca" i no hauria afegit "am- pit". Massa precisió esquinça la poesia. Aquests punts de detall interessaran deu lectors. Els altres hauran d'aplaudir el rigor, la riquesa, la finor de Figueras. Ara tots els catalans podran recórrer aquest món perdut, una Meguineusa occitana assassinada pel jacobinisme i l'autoodi dels mateixos occitans. Més enllà de l'ego- nia d'un gripau, no puc deixar de sentir els darrers crits d'una llengua antiga.

"No havem fet patir més d'un, amb mà cruel, que deixàrem ensangonat al mig del camí amb una boca que badava a la nit i uns ulls que se l'haurien beguda tota, la pietat del món".